

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ
НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

АКАДЕМІЯ „VOLASHAQ” (КАЗАХСТАН)

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ІННОВАЦІЙНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ
У ГАЛУЗІ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ»**

11–12 лютого 2022 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Сущенко А.В. (голова оргкомітету) – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету;

Іваницький О.І. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Запорізького національного університету;

Сущенко Т.І. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету;

Дяченко М.Д. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету;

Самодумська О.Л. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету;

Бессараб Н.О. – доктор наук із соціальних комунікацій, доцент, професор кафедри спеціальної педагогіки та спеціальної психології комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради;

Зарицька В.В. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології Класичного приватного університету;

Бочелюк В.Й. – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології Національного університету «Запорізька політехніка»;

Захаріна Є.А. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри управління фізичною культурою та спортом Національного університету «Запорізька політехніка»;

Храпченкова Н.І. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільного та початкового навчання Академії «Bolashaq», м. Караганда, Казахстан

I-66 Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 11–12 лютого 2022 р. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2022. – 196 с.

ISBN 978-966-992-759-0

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на Міжнародну науково-практичну конференцію «Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології», яка відбулася на базі кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету 11–12 лютого 2022 р.

УДК 001.8:[37.01+159.9](063)

Мовленнєва компетентність як невід’ємна складова професіоналізму Тягнирядно Є. В.	47
Формування інтерпретаційних засобів соціалізації особистості на уроках зарубіжної літератури Хорішман О. П.	51
До питання про реалізацію диференціації навчання у контексті різних освітніх технологій Шевчук Л. М.	54

НАПРЯМ 2. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Translation and foreign language reading comprehension Baranenkova N. A., Lashuk N. M.	58
Формування персонального бренду менеджера освіти Гавриловський С. О.	61
Вплив факторів загартовування на організм особистості при хронічних захворюваннях Головко В. В., Белкова Т. О.	65
Педагогічна технологія формування соціально-правової компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України Данильченко О. А., Керницький О. М.	67
Інформаційні технології в освітньому процесі як засіб ліквідації пандемічних викликів Квасник О. В., Ковтун К. І.	70
Психолого-педагогічні аспекти взаємодії учасників освітнього процесу в умовах парадигмальних змін Козир М. В.	73
Методичне забезпечення самостійної роботи студентів – майбутніх учителів математики Коростіянець Т. П.	79
До проблематики використання ІКТ при викладанні історії Марченко В. С.	83
До формування комунікативної компетентності здобувачів освіти педагогічних спеціальностей Мордовцева Н. В.	86

МОВЛЕННЕВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Тягнирядно Є. В.

*кандидатка педагогічних наук, доцентка,
професорка кафедри мовної підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Формування мовленнєвої компетентності є невід'ємною складовою навчання кожного фахівця і набуває особливої актуальності в сучасних економічних умовах, оскільки комунікація забезпечує можливість кар'єрного росту та професійного успіху. Конкурентоспроможність випускника ЗВО суттєво визначається його вмінням встановлювати контакти, організовувати й здійснювати спілкування, і залежить від наявності грамотної усної та писемної мови, знання прийомів мовного впливу. Стандарти третього покоління передбачають формування в здобувачів освіти, зокрема правоохоронців, ключових і професійних компетентностей, серед яких важливе місце має мовленнєва, яка сприяє швидкому засвоєнню спеціальних знань, допомагає орієнтуватися у специфіці обраного фаху та мати подальший успіх.

Становлення особистості відбувається завдяки мові і мовним засобам, зокрема її лексико-понятійному арсеналу. Мова є критерієм освіченості та індивідуальності людини.

Між рівнем освіченості, загальної культури і рівнем мовної культури людини існує співмірність і залежність.

Мовна особистість у процесі становлення і розвитку проходить кілька етапів, щоразу підіймаючись на вищий рівень мовної культури.

1. Рівень мовної правильності. Його досягають завдяки мовній освіті, тобто вивченню правил користування мовою, її лексикою, граматичними формами, елементами текстотворення тощо. Цей рівень передбачає вироблення орфоепічних, орфографічних, пунктуаційних навичок, вміння будувати речення, нескладні типові тексти і користуватися ними.

2. Рівень інтеріоризації (лат. *interior* – внутрішній). На цьому рівні виявляються вміння реалізовувати себе у висловленнях відповідно до власного внутрішнього стану; вміння творити і виражати себе засобами мови; володіти основними формами усного і писемного спілкування (монолог, діалог, полілог; опис, розповідь, міркування), певними стилями. Це рівень виразності і комунікативної достатності.

3. Рівень насиченості мовою. Мова мовця характеризується логічністю, предметністю, точністю, виразністю, образністю, багатством мовних засобів. Людина уже володіє жанрами і стилями, текстотворенням.

4. Рівень адекватного вибору. Це рівень комунікативної досконалості. Він передбачає досконале володіння функціональними типами мовлення, стилями літературної мови, а також точну мовну реакцію.

5. Рівень володіння фаховою метамовою: володіння терміно-системами, фразеологією, композиційно-жанровими формами текстотворення, мовними формулами.

6. Рівень мовного іміджу соціальних ролей: політика, державного працівника, керівника, вченого – етичними й естетичними манерами живого мовлення. Два останні рівні є найвищими рівнями формування мовної особистості й мовної культури.

Отже, становлення майбутнього правоохоронця потребує від курсанта глибокої лінгвістичної освіченості, оскільки мовлення у їх подальшій практичній діяльності виступатиме джерелом і носієм інформації, засобом впливу й переконання, а тому обов'язково має бути нормативним і досконалим. Мовленнєва компетентність майбутнього юриста виявляється у різних формах спілкування: усне й писемне мовлення, внутрішнє і зовнішнє, діалогічне, монологічне й полілогічне, повсякденне (побутове) і професійне, підготовлене й не підготовлене (спонтанне) тощо. Так, правоохоронці, працюючи з різними джерелами професійної інформації та складаючи різноманітні тексти й документи, шукають і мають віднайти нормативні та найдоцільніші мовні засоби для адекватного вираження результатів свого мислення, надання рекомендацій та пропозицій. Писемне мовлення фахівця має відповідати всім сучасним чинним нормам і, як правило, передавати знання, сприяючи переходу їх у переконання. Відтак, кожному курсантові конче необхідно досягти високої і мисленнєвої, і загальної, і фахової, і комунікативної, і мовної / мовленнєвої культури. Усне і писемне мовлення фахівця за змістом має бути науковим, об'єктивним, переконливим, а за формою – логічним, цивілізованим, яскравим, відповідним до чинних норм національної мови. Переконливості можна досягти завдяки бездоганному володінню насамперед мовою спеціальності, що неможливе без знання фаху та мовних норм на всіх рівнях її ієрархічної системи [1].

Отже, завдання вищої школи – готувати фахівців нової генерації: кваліфікованих, грамотних, мовнокомпетентних, які б досконало, ґрунтовно володіли літературною мовою у повсякденно-професійній, офіційно документальній сфері, зокрема набули навичок комунікативно виправданого використання засобів мови, оволоділи мовою конкретної спеціальності, фаху.

Отже, мовленнєва компетентність майбутнього правоохоронця передбачає наявність наступних ознак: наявність глибоких професійних знань, володіння понятійно-категоріальним апаратом та певною специфічною термінологією з окремо взятої дисципліни, досконале

володіння мовою, обраною для спілкування; вміле застосування різних мовних стилів, жанрів відповідно до місця, часу, обставин, статусних характеристик партнера по спілкуванню; здатність виділити з розмови ключову думку, позицію; спроможність сприймати, аналізувати та використовувати інформацію цілеспрямованого та профільного спрямування; опанування інтерактивними та цифровими технологіями, характерними ознаками яких є активне діалогічне спілкування між кількома комунікаторами, миттєва реакція на інформацію; володіння основами риторичних знань та вмінь; уміння швидко оцінювати комунікативну ситуацію і на високому професійному рівні планувати подальшу стратегію і подальші дії [3].

Значні досягнення у вирішенні проблеми формування мовленнєвої компетентності мають Л. Мацько, В. Мельничайко, Л. Паламар, М. Пентилюк, Л. Скуратівський, Л. Струганець [1], Г. Шелехова та ін. Вони підкреслюють специфіку мовленнєвих умінь, що є проявом професіоналізму, визначають структуру і зміст комунікативності, де мовлення є домінуючим компонентом, необхідним у педагогічному процесі, пропонують методики формування мовленнєвих умінь у системі навчання студентів філологічних та нефілологічних спеціальностей, звертаючи увагу на основні найбільш уживані порушення мовних і мовленнєвих норм у комунікативному розвитку особистості.

На сьогодні вчені значну увагу приділяють дослідженню мовленнєвої компетентності в професійній діяльності, зокрема у такій, котра безпосередньо пов'язана зі здійсненням комунікації.

Мовленнєва компетентність означає готовність і спроможність особистості адекватно й доречно використовувати мову в конкретних ситуаціях буття (висловлювати власні думки, бажання, наміри, прохання тощо), застосовуючи при цьому як мовні, так і позамовні (міміка і жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності [3].

Отже, мовленнєва компетентність є більш широким утворенням, що включає і мовну компетентність. Мовленнєва компетентність відображає рівень знань про закономірності утворення із системи мови зв'язних висловлювань для формулювання думки. Її змістом є: знання про точність, влучність, адекватність, правильність використання мовних засобів, знання про особливості використання мовних засобів залежно від типу, стилю мовлення, знання особливостей використання зображально-виражальних засобів мови.

Пропонуємо деякі шляхи формування й удосконалення мовленнєвих навичок правоохоронця:

1) контролювати як розвиток культури мовлення, так і культури спілкування курсантів, створювати установку на оволодіння літературною мовою в різних ситуаціях спілкування;

2) контролювати і розвивати власні уміння виразного мовлення, що досягається вмілим інтонуванням залежно від змісту, умов спілкування, а також шляхом доречного вживання зображальних засобів, засобів образної словесної наочності.

3) контролювати і розвивати комунікативні уміння, розбиратися в питаннях техніки комунікації, з'ясувати свою соціальну позицію у спілкуванні [4].

Таким чином, що мовленнєва компетентність правоохоронця є складовою його професійної компетентності, а порушення викладачем мовно-мовленнєвих норм стає причиною низького рівня мовно-мовленнєвого розвитку курсантів і має негативний вплив на їх навчально-пізнавальну діяльність. Тому викладачі ВНЗ повинні досконало знати норми сучасної української літературної мови, уміти застосовувати їх на практиці, враховуючи особливості аудиторії.

Література:

1. Дем'янюк А. А. Мовна і мовленнєва компетентність як невід'ємна складова й обов'язкова ознака освіченості та професіоналізму. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2009. Вип. 18. С. 156–167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apyl_2009_18_23

2. Залізняк А. Мовленнєва компетентність як складова процесу професійної підготовки майбутнього вихователя. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2013. № 8 (Ч. 2). С. 164–170.

3. Соколіна О. В. Мовленнєва компетентність як складова професійної підготовки майбутніх офіцерів. URL: miljournals.knu.ua/index.php/zbirnuk/article

4. Формування мовної особистості на різних вікових етапах : монографія / Богуш А. М., Трифонова О. С., Кисельова О. І. та ін. Одеса : ПНЦ АПН України, 2008. 272 с.